

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Gennemførelse af Unionens strategi vedrørende de forsvarsrelaterede industrier«

(98/C 284/18)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 4. december 1997 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Michael Mobbs til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. juni 1998.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 356. plenarforsamling af 1.-2. juli 1998, mødet den 2. juli 1998, følgende udtalelse med 68 stemmer for, 20 imod og 17 hverken for eller imod.

1. Konklusioner

1.1. Der er et grundlæggende behov for at give udtryk for politisk vilje i EU til en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og anerkende den europæiske forsvarsindustri som et afgørende led i en sådan politik.

1.2. Harmoniseringen af de operative krav er en hjørnesten i den fremtidige udvikling hen imod et europæisk marked for forsvarsmateriel. Parallelt hermed er der brug for at harmonisere indkøbsprocedurer, regler og standarder i forbindelse med forsvarsudstyr. Der vil også være synlige fordele ved at oprette et europæisk forsvarsmaterielagentur til administration af fælles aktiviteter.

1.3. For at bevare en effektiv operationskapacitet har de væbnede styrker i EU brug for højteknologisk, omkostningseffektivt udstyr til en pris, som medlemsstaterne kan betale. Af politiske, teknologiske og økonomiske grunde bør EU ikke blive afhængig af tredjelande på forsvarsmaterielområdet. Det er derfor vigtigt at bevare en moderne, effektiv og konkurrencedygtig forsvarsindustri i EU som et afgørende led i Unionens sikkerhedsforanstaltninger.

1.4. For at sikre, at den europæiske forsvarsindustri er i stand til at støtte en fremtidig fælles sikkerheds- og udenrigspolitik i EU, må der oprettes et europæisk marked for forsvarsmateriel. Dette vil udgøre grundlaget for en tværnational rationalisering af den europæiske forsvarsindustri for at bevare dennes globale konkurrenceevne.

1.5. Et europæisk marked for forsvarsmateriel forudsætter, at medlemslandene accepterer den gensidige afhængighed på industri-/teknologiområdet og i forbindelse med forsyningsikkerheden.

1.6. På lang sigt vil bevarelsen af det europæiske teknologi- og industrigrundlag i forsvarsindustrien kræve, at man identificerer de kritiske, »banebrydende« teknologier, der er nødvendige til dette formål. Dette bør også understøttes af en centralt administreret og finansieret F&U-samarbejdsproces i hele Europa. Den Vesteuropæiske Rustningsgruppes videnskabs- og teknologiundersøgelse, hvis første fase for nylig afsluttedes, er ét eksempel på fremtidige arbejdsområder.

1.7. Medlemsstaternes regeringer bør træffe konkrete foranstaltninger nu for at vise EU's politiske vilje til at udvikle en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, opstille målsætninger og muliggøre en omstrukturering og rationalisering af den europæiske forsvarsindustri. Hvis de hverken vil eller kan dette, bør de tage det fulde ansvar for industriens fortsatte tilbagegang og Europas voksende afhængighed af alternative forsyningskilder for forsvarsmateriel. Der er opmuntrende tegn på, at en række regeringer anerkender forsvarsindustriens problemer og er begyndt at træffe konkrete foranstaltninger for at fremme omstruktureringen af den europæiske industri.

2. Baggrund

2.1. De forsvarsrelaterede industrier var indtil for nylig en industrisektor, som Fællesskabet ikke engagerede sig nævneværdigt i. Dette skyldes, at de enkelte medlemsstater, på basis af en temmelig løs fortolkning af traktatens artikel 223, betragter forsvar og nationale sikkerhedsinteresser som suveræne staters nationale anliggende.

2.2. I januar 1996 udarbejdede Kommissionen sin første omfattende meddelelse om »Europas forsvarsrela-

terede industri og de udfordringer, den står overfor«⁽¹⁾. ØSU's udtalelse blev vedtaget i marts 1997⁽²⁾.

2.3. Om end denne udtalelse ikke har til hensigt at gennemgå detaljerne i det oprindelige kommissionsdokument, er det imidlertid værd at minde om de punkter, som især foruroliger Kommissionen og ØSU.

2.3.1. Afslutningen på den kolde krig og opløsningen af østblokken indebar en gradvis forandring af den sikkerhedsmæssige situation. Scenariet, som forsvarskravene baseredes på, ændrede sig, og regeringerne blev nødt til at acceptere konsekvenserne heraf såvel operationelt som med henblik på Europas forsvarsrelaterede industri.

2.3.2. Europas forsvarsrelaterede industrier står også over for en økonomisk og politisk situation, der er under konstant forandring og ikke blot kan løses på det nationale plan. Konfronteret med fortsatte nedskæringer i forsvarsbudgetterne og den hårde internationale konkurrence har de enkelte virksomheder af kommercielle grunde allerede foretaget mange strukturelle omlægninger med tab af arbejdspladser til følge. Det er først og fremmest det fragmenterede europæiske marked for forsvarsmateriel, der har forhindret gennemførelsen af en egentlig tværeurøpæisk strategi for industrien.

2.3.3. Et problem for regeringerne er at opretholde en balance mellem det politiske behov for en stærk og teknologisk kompetent og uafhængig industri, som fortsat kan udgøre hjørnestenen i en virkelig selvstændig fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU, og det økonomiske behov for at udnytte den mindskede militære trussel til at spare på forsvarsudgifterne til fordel for andre spørgsmål af høj prioritet, f.eks. på social- og miljøområdet.

2.3.4. ØSU anmodede i sin tidligere udtalelse Kommissionen om at tage hensyn til sammenhængen mellem industrien og sikkerheds- og forsvarspolitikkerne, måden hvorpå F&U og produktion er organiseret samt industriens afhængighed af forsvarsministerierne som marked. For at bevare arbejdspladser og et højt teknologisk niveau på et tidspunkt, hvor efterspørgslen på forsvarsmarkedet falder, må man fremskynde om-

stillingen og diversificeringen og være opmærksom på mulighederne i teknologi med dobbelt formål.

2.4. I september 1997 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om »Den europæiske luft- og rumfartsindustri«⁽³⁾. Det skal i forbigående nævnes, at Kommissionen i december 1996 også offentliggjorde en meddelelse om »Den Europæiske Union og rummet«⁽⁴⁾. ØSU's udtalelser om begge meddelelser blev vedtaget i januar 1998⁽⁵⁾.

2.5. Alle disse meddelelser kommer på det rette tidspunkt, eftersom a) der ofte er tale om de samme virksomheder, b) de berørte teknologier har mange lighedspunkter og c) problemerne på det frie marked er ofte de samme, selv om kundemarkederne og betingelserne er forskellige.

3. EU's nuværende holdning

3.1. Kommissionens første meddelelse om de forsvarsrelaterede virksomheder (se fodnote 1) blev offentliggjort i januar 1996 inden regeringskonferencen. Desværre resulterede Amsterdam-traktaten, der blev undertegnet i januar 1996, ikke i nogen entydige beslutninger om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den europæiske forsvarsindustri er derfor fortsat generelt opsplittet og fragmenteret i mindre virksomhedsstrukturer, der ikke er i stand til at foretage den nødvendige rationalisering og koncentration af produktionen. Til trods for den strukturomlægning, der for øjeblikket finder sted — fortrinsvis på nationalt plan med meget begrænset samarbejde hen over grænserne — har industrien intet fælles politisk grundlag for at gennemføre den totale omstrukturering, der er nødvendig, hvis den skal kunne konkurrere på verdensmarkedet. Dette gælder især i forhold til konkurrencen med den amerikanske forsvarsindustri, hvor der på kort tid er blevet gennemført en omfattende strukturomlægning »med åben og konkret støtte« fra den amerikanske regering⁽⁶⁾.

3.2. Hvis EU's forsvarsindustri skal forblive konkurrencedygtig trods de nuværende kommercielle og for-

(1) Meddelelse fra Kommissionen — Europas forsvarsrelaterede industri og de udfordringer, den står overfor, et bidrag til indsats på europæisk plan (KOM(96) 10 endelig udg.).

(2) ØSU's udtalelse, EFT C 158 af 26.5.1997, s. 32.

(3) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den europæiske luft- og rumfartsindustri: »Den globale udfordring må imødegås« (KOM(97) 466 endelig udg.).

(4) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Den Europæiske Union og Rummet: Fremme af Applikationer, markeder og industriens konkurrenceevne (KOM(96) 617 endelig udg.).

(5) ØSU's udtalelser af 28. januar 1998, EFT C 95 af 30.3.1998, s. 6 og s. 11.

(6) KOM(97) 583 endelig udg., Punkt 1 (Baggrund), 3. afsnit.

retningsmæssige problemer på grund af den faldende efterspørgsel efter forsvarsrelaterede produkter, er den nødt til at rationalisere og omstrukturere. For øjeblikket sker denne rationalisering og omstrukturering som en reaktion på de nuværende kommercielle og forretningsmæssige vilkår, uden at der nødvendigvis tages hensyn til medlemsstaternes og EU's strategiske behov på længere sigt.

3.3. I løbet af de sidste 25 år har den europæiske forsvarsindustri fortrinsvist samarbejdet omkring individuelle projektprogrammer, hvor landene deles om ansvaret for administration, udgifter, udvikling og produktion. Dette har imidlertid skabt strukturer, der hverken har været kommercielt effektive eller rentable. Selv om f.eks. erklæringen om at fortsætte produktionen af Eurofighter hilses velkommen, bør man imidlertid huske, at dette projekt gennemføres som led i et samarbejds- og konsortiumprogram, der blev igangsat i 1980'erne, dvs. længe inden medlemsstaternes og Kommissionens nuværende, meget alvorlige overvejelser om den europæiske forsvarsindustri's fremtidige størrelse og struktur. Store europæiske projekter af denne art vil i fremtiden kræve central styring på et kommercielt grundlag, og forslaget om, at det foreslåede europæiske »Future Large Aircraft« (FLA) skal bygges af et »militært Airbuskonsortium«, er et eksempel på de nye industrielle organisationer, der er behov for.

3.4. Opfordringen fra Frankrigs, Tysklands og Storbritanniens regeringschefer i december 1997 om at omstrukturere EU's luftfarts- og forsvarsindustrier var det første politiske skridt hen imod en holdning, der vil gøre det muligt for de europæiske virksomheder at forberede den nødvendige omstrukturering. Man bør imidlertid være klar over, at medmindre alle medlemsstater ændrer deres politikker grundlæggende og enes om en homogen fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, med alt hvad dette indebærer, vil mange af forsvarsindustriens problemer forblive uløste, og ethvert initiativ fra industriens side vil kun have begrænsede muligheder for at lykkes. Tiden er knap, hvis industrien skal bevare sin nuværende konkurrenceevne på verdensmarkedet for forsvarsmateriel. Som ØSU anførte i sin udtalelse om den europæiske luft- og rumfartsindustri (se fodnote 5, s. 116), punkt 3.15, kan der kun »sættes fornyet skub i disse sektorer, hvis medlemsstaterne forpligter sig fuldt ud til et fælles fodslag og accepterer at sætte sig fælles økonomiske målsætninger og at stille deres forskellige instrumenter til rådighed for sektoren«.

3.5. Eftersom der ud over Rådet og Kommissionen (EU) er mange eksisterende eller foreslåede organisatio-

ner for EU's forsvarsrelaterede industrier, opremses de vigtigste nedenfor med en kort beskrivelse af deres rolle. For yderligere detaljer se bilag 2 (medlemskab) og bilag 3 (forhold mellem organisationer).

3.5.1. NATO, som der ikke er nogen grund til at komme nærmere ind på i denne udtalelse.

WEU (Den Vesteuropæiske Union) er en organisation, som tager sig af forsvars- og sikkerhedsspørgsmål. Den blev oprettet ved Paris-aftalen, undertegnet i oktober 1954, der modificerede Bruxelles-traktaten fra 1948. Den Vesteuropæiske Union indtager en nøglestilling mellem EU og NATO som den eneste organisation, der er klar til at udføre militære operationer med henblik på humanitær hjælp, fredsbevarende opgaver og krisestyring.

WEAG (Den Vesteuropæiske Rustningsgruppe) har til opgave at koordinere rustnings samarbejdet inden for WEU.

WEAG's målsætninger er:

- en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne, bl.a. gennem en øget harmonisering af operative krav;
- at åbne de nationale forsvarsmarkeder for international konkurrence;
- at styrke det europæiske teknologi- og industrigrundlag i forsvarssektoren;
- at skabe et snævert samarbejde om forskning og udvikling.

WEAO (Den Vesteuropæiske Våbenorganisation), oprettet i november 1996, er et nyt organ under WEU. Det er den første rustningsorganisation i Europa med international status som juridisk person. Den udstikker de lovgivningsmæssige rammer for de fælles rustningsopgaver, som WEAG-ministrene tildeler den.

OCCAR (Fællesorganet for samarbejde på forsvarsmaterielområdet). Eftersom betingelserne for at oprette et egentlig europæisk rustningsagentur endnu ikke er til stede, har den franske, tyske, italienske og britiske regering besluttet at oprette OCCAR som et skridt hen imod dannelsen af et europæisk rustningsagentur. OCCAR's primære målsætninger er:

- indførelse af nye, optimerede programforvaltningsprocedurer;
- harmonisering af operative krav;
- forbedring af konkurrenceevnen for teknologi- og industrigrundlaget i EU's forsvarssektor;
- snævert samarbejde inden for sektoren;
- uforbeholden støtte til de væbnede styrker på kort og mellemlang sigt.

EAA (Det Europæiske Forsvarsmaterielagentur). Erklæringen om Den Vesteuropæiske Union, der er vedføjet Amsterdam-traktaten, giver mulighed for at oprette et europæisk forsvarsmaterielagentur som et muligt forum for det fremtidige rustningssamarbejde i WEU.

4. Kommissionens meddelelse

4.1. I sin meddelelse af december 1997 påpeger Kommissionen endnu engang de bekymringer, som den allerede gav udtryk for i sin meddelelse af januar 1996 (se fodnote 1, s. 116), og bemærker, at beskæftigelsen er faldet og undskuddet i samhandlen med USA blevet større. Kommissionen ønsker at anvende alle disponible instrumenter til at oprette et europæisk enhedsmarked for forsvarsmateriel og foreslår en global fremgangsmåde for at gennemføre denne strategi:

- Et udkast til fælles holdning om udformningen af en europæisk forsvarsmaterielpolitik i en af Kommissionen foreslået form. Til at begynde med vil dette specifikt omfatte overførsler inden for Fællesskabet (af forsvarsrelaterede produkter), offentlige indkøb og en fælles toldordning.
- En handlingsplan for de forsvarsrelaterede industrier. Planen beskriver de områder, hvor en omgående indsats forekommer nødvendig, og for hvilke Kommissionen vil udarbejde detaljerede forslag.

4.1.1. Kommissionen anser disse to foranstaltninger for komplementære og agter at gå videre med begge.

4.2. I forbindelse med handlingsplanen foreslår Kommissionen, at man ikke venter på, at nye institutionelle rammer er blevet fastlagt, men omgående træffer foranstaltninger med henblik på at beskytte forsvarssektorens teknologi- og industrigrundlag. Kommissionen agter at udvikle mere detaljerede handlingsplaner for disse områder og opfordrer de forsvarsrelaterede industrier i Europa samt andre berørte aktører til at samarbejde om gennemførelsen af handlingsplanen.

4.3. Bilag 1 i Kommissionens meddelelse består af et »Udkast til fælles holdning vedrørende udformningen af en europæisk forsvarsmaterielpolitik (fastlagt på grundlag af artikel J.2 i traktaten om Den Europæiske Union)«.

4.3.1. Dette udkast indeholder bl.a. følgende hovedpunkter:

- der skal tages hensyn til de særlige kendetegn ved forsvarsmaterielområdet;
- udvikling af en effektiv europæisk forsvarsmaterielpolitik forudsætter, at de instrumenter, der henhører under FUSP (den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik) eller EU-rammerne, bringes i anvendelse;

— den europæiske forsvarsmaterielpolitik er nært forbundet med EU-politikkerne, navnlig industri-, handels-, told-, regional-, konkurrence-, innovations- og forskningspolitikken;

— handlingsplanen skal fremme udviklingen af en europæisk forsvarsmaterielpolitik;

— den fælles holdning skal tages op til fornyet overvejelse 18 måneder efter vedtagelsen.

4.3.2. Som tillæg til bilag 1 er medtaget en »Definition af den forsvarsrelaterede sektors særlige kendetegn«, udarbejdet af gruppen vedrørende europæisk forsvarsmaterielpolitik (POLARM) og godkendt af Coreper den 10. december 1996.

4.3.3. Dette tillæg indeholder bl.a. følgende hovedpunkter:

— Forsvarsmaterielsektorens særlige kendetegn, der har været anerkendt siden Fællesskabets grundlæggelse, tilgodeses med bestemmelserne i Romtraktatens artikel 223.

— 90 % af EU's produktion af forsvarsmateriel er koncentreret på nogle få medlemsstater, nemlig Frankrig, Storbritannien, Tyskland, Italien og Sverige.

— Da regeringerne er de eneste kunder, og i nogle tilfælde ejer en betydelig del af forsvarsindustrierne, adskiller markedet sig fra de fleste andre økonomiske sektorer.

— Regeringen skal give tilladelse til produktion af og handel med forsvarsmateriel.

— Forholdet mellem kvalitet og pris er ikke det eneste kriterium for indkøbspolitikken. Kompensations (forretninger), herunder industrisamarbejdsaftaler, samt strategisk-politiske, økonomiske og sikkerhedsmæssige hensyn kan også spille en rolle.

4.4. Handlingsplanens formål er at skabe de nødvendige betingelser for:

— at styrke den europæiske forsvarsindustris konkurrenceevne;

— at bevare det teknologiske og industrielle forsvarsgrundlag;

— at integrere EU's teknologiske og industrielle forsvarsgrundlag i den almindelige økonomi for at undgå overlapninger mellem det civile og det militære område;

— at skabe de nødvendige forudsætninger for en europæisk sikkerheds- og forsvarsidentitet.

4.4.1. Kommissionens handlingsplan redegør for foranstaltninger inden for følgende områder:

1. Forenkling af intern overførsel i Fællesskabet
2. Statut for det europæiske selskab
3. Offentlige indkøb
4. Forskning og teknologisk udvikling
5. Standardisering
6. Toldafgifter
7. Innovation, teknologioverførsel og små og mellemstore virksomheder
8. Konkurrencepolitik
9. Eksport
10. Strukturfondene
11. Beskatning
12. Principperne for markedsadgang
13. Benchmarking
14. Udvidelsen

4.4.2. Til slut indeholder meddelelsen en detaljeret tidsplan for de vigtigste foranstaltninger i udkastet til handlingsplan i perioden fra første halvdel af 1998 til 2000.

5. Generelle bemærkninger

5.1. ØSU er glad for, at man har fået mulighed for at fremsætte kommentarer til Kommissionens meddelelse, der er en naturlig opfølgning af Kommissionens tidligere meddelelser »Europas forsvarsrelaterede industri og de udfordringer, den står overfor« (se fodnote 1, s. 116) og »Den europæiske luft- og rumfartsindustri: Den globale udfordring må imødegås« (se fodnote 3, s. 116).

5.2. ØSU ser generelt positivt på handlingsplanen. ØSU bemærker, at Kommissionen anser udkastet til fælles holdning og forslaget til handlingsplan som uafhængige af hinanden, selv om de er indeholdt i en og samme meddelelse. ØSU tager Kommissionens hensigter til efterretning, men mener ikke, at sammenhængen mellem udkastet til fælles holdning og handlingsplanen er tilstrækkelig klar i meddelelsen, og efterlyser en bedre begrundelse for denne sammenkobling. ØSU mener, at manglen på politisk vilje og tilsagn om konvergens indskrænker Kommissionens manøvre muligheder, skønt Kommissionen selv mener, at foranstaltningerne i forslaget til handlingsplan bør gennemføres separat.

5.2.1. ØSU er imidlertid bekymret over, at mange af Kommissionens forslag forudsætter større beslutninger og konkrete foranstaltninger i alle medlemsstater. Indtil videre tyder alt på, at sådanne beslutninger og foranstaltninger i medlemsstaterne »glimrer ved deres fravær«. Medmindre og indtil regeringscheferne i alle medlemsstater enstemmigt træffer de fornødne beslutninger vedrørende forsvar og sikkerhed, vil der ikke ske store fremskridt. Skønt den nylige erklæring fra Frankrigs, Tysklands og Storbritanniens regeringschefer (se punkt 3.4 ovenfor) hilses velkommen, var der højst tale om det første tegn på, at de tre lande erkender, at der bør gøres noget.

5.3. Omfanget af de problemer, som skal løses på regeringsniveau, kan anskueliggøres. Visse regeringer/ virksomheder ville foretrække, at der oprettes et europæisk civilt/militært konglomerat, som opfattes tilstrækkeligt nationalt i de enkelte lande til at opnå våbenordrer fra regeringerne, mens andre går ind for en ikke-sektorspecifik strategi. Visse regeringer er af nationale politiske årsager imidlertid uvillige til at købe fra udenlandske virksomheder eller harmonisere deres indkøb. De europæiske forsvarsvirksomheders forskellige juridiske status kan desuden gøre det vanskeligt at skabe en fusioneret virksomhed, der kan tiltrække private aktionærer.

5.3.1. En række europæiske virksomheder har for øjeblikket omfattende kommercielle interesser (f.eks. datterselskaber) i USA. Der kan derfor være situationer, hvor disse virksomheder ikke deler entusiasmen for en fremtidig, storstilet europæisk rationalisering, da dette kan vanskeliggøre den fremtidige samhandel med USA.

5.4. Nøglen til fremskridt består bl.a. i en aftale om en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og en fælles forsvarspolitik. Uden en sådan risikerer man, at Kommissionens forslag bliver gennemført på en tilfældig måde og uden fuld hensyntagen til forsvarsindustriens særlige kendetegn, der er beskrevet i tillægget til udkastet til fælles holdning.

5.4.1. ØSU er klar over, at visse medlemsstater føler sig forpligtede til at holde visse forsvarsaspekter for sig selv. Et uafhængigt europæisk forsvarsindustri grundlag vil imidlertid kun kunne bevares, hvis der gennemføres forskellige grundlæggende forandringer, f.eks.:

— der må vedtages politikker, som anerkender, at forsvarsmarkedet er globalt;

- der må træffes foranstaltninger med henblik på at opnå stordriftsfordele;
- antallet af nationale sværvægttere må reduceres i overensstemmelse med markedets krav;
- princippet om en rimelig modydelse må erstattes med noget bedre.

5.5. ØSU støtter Kommissionens målsætning om at rette op på det europæiske forsvarsmarkeds for øjeblikket fragmenterede karakter. Mange medlemsstater kan stadigvæk være selvforsynende, men dette vil der på lang sigt formodentlig ikke være råd til. Et mere snævert samarbejde og skabelsen af et europæisk marked for forsvarsmateriel vil dog være fuldstændig afhængig af de politiske og institutionelle rammer, som medlemsstaterne enes om. Et ægte europæisk marked for forsvarsmateriel vil omfatte et europæisk organ, der har til opgave at harmonisere de forskellige landes operative krav, definere og vedtage harmoniserede regler for indkøb og erhvervelse samt fastlægge procedurer inden for strukturelle rammer med henblik på at sikre konkurrence og opnå et effektivt økonomisk afkast, samtidig med at unødvendige overlapninger undgås. Oprettelsen af et sådant organ forudsætter, at regeringerne vedtager fælles økonomiske og militære mål. Den Vesteuropæiske Rustningsgruppe (WEAG) kunne udføre disse opgaver, hvis den havde de fornødne beføjelser.

5.6. Et europæisk marked for forsvarsmateriel vil gøre det muligt for den europæiske forsvarsindustri at opretholde de teknologistandarder, som er nødvendige for at kunne konkurrere på verdensmarkedet og, hvad der er endnu vigtigere, forsyne medlemsstaternes væbnede styrker med det højteknologiske, omkostningseffektive materiel, som de behøver for at udføre deres opgaver. Uden dette potentiale kan Europa meget let blive afhængig af tredjelande, når det gælder forsyningen af forsvarsmateriel, med de begrænsninger af de politiske manøremuligheder, som dette ville medføre. Bevarelsen af en moderne, effektiv og konkurrencedygtig forsvarsindustri i Europa bliver derfor et afgørende element i EU's sikkerhedsberedskab.

5.7. En gennemgang af de to relevante kommissionsmeddelelser af januar 1996 og november 1997 viser, at der kun har været meget få reelle fremskridt med at finde konstruktive løsninger på de spørgsmål, som første gang rejstes i begyndelsen af 1996. En række af de identificerede problemer er med tiden blevet værre. Skønt ØSU har visse forbehold over for Kommissionens

forslag, rummer mange af dem konstruktive løsningsmodeller til, hvordan man kan håndtere den europæiske forsvarsindustri problemer — fragmenteringen af det europæiske marked for forsvarsmateriel, faldende efterspørgsel i Europa, stadig hårdere konkurrence om eksportordrer og et øget tab af arbejdspladser. Hvis medlemsstaterne ikke giver Kommissionen reelle beføjelser til at gennemføre forandringer, kan dette meget vel sætte en stopper for Kommissionens initiativer.

5.8. Strukturomlægninger inden for de forsvarsrelaterede industrier vil resultere i et mindre antal store (europæiske) holdingselskaber, hvilket på et operativt niveau vil føre til en fokusering på projektadministration, systemintegration og samling.

5.8.1. Der er ved at ske en fundamental ændring af underleverandørvirksomheden med større specialisering og »risikodeling« (partnerskaber) til følge. Dette vil sandsynligvis fortsætte, om end »sektormæssig risikodeling« formodentlig kun vil omfatte de større førsteunderleverandører. Det vil imidlertid have »økonomiske virkninger« på forsyningskæden, inklusive SMV.

5.8.2. ØSU anerkender, at forandringer er uundgåelige, men mener, at dette ikke bør gå ud over de involverede, f.eks. SMV. ØSU henstiller til Kommissionen om at tage initiativ til en undersøgelse af den mulige indvirkning på innovation, jobsikkerhed, regionaludvikling, planlægning, finansiering osv.

5.8.3. Som tidligere nævnt (se punkt 2.3.2) er der allerede forsvundet et stort antal arbejdspladser som følge af strukturomlægningen i sektoren. Med hensyn til menneskelige ressourcer gør strømlineringen af den europæiske forsvarsindustri det nødvendigt at lægge særlig vægt på at skabe alternative jobmuligheder og omskole ansatte for at bevare et højt niveau af teknologisk ekspertise. Kommissionen bør undersøge dette.

5.9. Alle større lande, der producerer forsvarsmateriel, forsøger at eksportere deres produkter. Også en række europæiske lande har haft forholdsvis god succes med dette og derigennem sikret et betragteligt antal arbejdspladser og fået dækket en del af udviklings- og indkøbsomkostningerne ved nyt materiel til eget brug. ØSU mener, at en fælles handelspolitik i overensstemmelse med de otte kriterier, der blev vedtaget af Det Europæiske Råd i Luxembourg i 1991 og derefter bekræftet i Lissabon i 1992, kan forbedre den europæiske eksport.

6. Særlige bemærkninger

6.1. ØSU noterer sig Kommissionens »14« områder, hvor der er brug for særlige foranstaltninger, samt Kommissionens synspunkt om, at de ikke behøver at vente på, at udkastet til fælles holdning vedtages (se punkt 4.2 og 5.2 ovenfor). Eftersom flere af punkterne også er relevante for erhvervssektorer uden for de forsvarsrelaterede industrier, hilser ØSU mange af de foreslåede foranstaltninger velkommen. I denne udtalelse vil ØSU kun kommentere de punkter i handlingsplanen, hvor ØSU har betænkeligheder over for Kommissionens forslag i relation til forsvarsindustrierne.

6.2. Område V.2. Statut for det europæiske selskab

En aftale om dette spørgsmål kan muligvis gøre det lettere at foretage den nødvendige strukturomlægning af forsvarsindustrien, og ØSU har før tilsluttet sig en sådan aftale.

6.3. Område V.3. Offentlige indkøb

Forsyningssikkerhed er et nøgleelement i denne forbindelse. Anvendelsen af tre kategorier synes ikke at være nogen praktisk og realistisk fremgangsmåde. ØSU anbefaler, at Kommissionen og WEAG tilsammen foretager en evaluering.

6.3.1. I hvert fald til at begynde med burde alle foranstaltninger med henblik på at åbne markedet inden for Europa defineres specifikt juridisk for at forhindre, at lande og industrier uden for Europa fortolker disse som et middel til at åbne det europæiske marked for eksterne leverandører. Foranstaltninger, der åbner det europæiske marked for »globale« konkurrenter, må kontrolleres for at sikre virkeligt sammenlignelige vilkår på verdensmarkedet (gensidighed).

6.3.2. En række medlemsstater har endnu ikke gennemført de nuværende direktiver vedrørende offentlige indkøb fuldt ud. Det kan derfor meget vel være uklogt at gå for drastisk eller for hurtigt til værks med at gennemføre direktiverne på det meget specifikke marked for forsvarsmateriel. En varsom strategi kan vise sig at give bedre slutresultater, især i betragtning af behovet for at garantere forsyningssikkerheden.

6.4. Område V.4. FTU (forskning og teknologisk udvikling)

Der er en vigtig brist i holdningen til forskning og teknologisk udvikling i Europa. Den nuværende arbitrære

adskillelse mellem »militære« og »civile« procedurer og finansiering er skadelig og ineffektiv, især i betragtning af den voksende betydning af teknologier med dobbelt formål.

6.4.1. Selv om der er forskel på interventionsmekanismerne for den »militære« og den »civile« sektor, fordi FTU inden for forsvarsindustrien omfatter produktudvikling, har Europa ikke råd til at fortsætte sin nuværende støtte. Skønt der formodentlig er behov for at bevare en vis støtte, der er øremærket til FTU inden for forsvarsindustrien — på medlemsstatsniveau? — er der brug for en bedre koordination af de europæiske udgifter på dette område med henblik på at sikre de bedste resultater og så vidt muligt undgå overlapninger mellem europæiske og nationale programmer.

6.4.2. Det er sandsynligvis de tilgængelige forskningsmidler, der afgør, hvilket forsvarsmateriel der fremover kan udvikles. Kommissionen og WEAG bør tilsammen finde nye måder at koordinere de civile og militære forskningsaktiviteter på for at sikre så få overlapninger som muligt mellem disse to organisationer og opnå et maksimalt afkast af medlemsstaternes investeringer.

6.5. Område V.5. Standardisering

ØSU bifalder Kommissionens plan om så vidt muligt at rationalisere standarder af økonomiske hensyn, f.eks. mellem de europæiske forsvarsministerier, civile og militære applikationer eller Europa og USA. Da ØSU så på standardiseringsspørgsmålet⁽¹⁾, opdagede man imidlertid, at der var mange problemer på det »kommercielle område«, samt at lovgivning, gennemførelse og håndhævelse i hele EU ikke svarede til forventningerne. Dette betyder, at foranstaltninger og resultater på dette område, uanset de gode hensigter, formodentlig vil blive forsinket, indtil der opnås væsentlige fremskridt. Undersøgelsen af den aktuelle situation vedrørende standarder i EU og USA, som Kommissionen for nylig tog initiativ til, vil forhåbentlig bringe klarhed over situationen og være et skridt i retning af en mere koordineret strategi vedrørende standarder i både EU og USA.

6.5.1. ØSU påpeger, at der ikke er nogen referencer til de østeuropæiske lande og det tidligere Sovjetunionen. I betragtning af EU's interesser i disse lande er der behov for yderligere undersøgelser af, hvad indførelsen af vestlige industristandarder kan indebære for deres industrier.

⁽¹⁾ ØSU's udtalelse om »Tekniske standarder og gensidig anerkendelse«, EFT C 212 af 22.7.1996.

6.6. Område V.7. Innovation, teknologioverførsel og SMV

6.6.1. Støtte til SMV bør stilles til rådighed fra et bredere marked end blot forsvarsmarkedet. »Offset, rimelig modydelse eller et passende alternativ (økonomisk afkast)« kunne stilles til rådighed fra andre markedssegmenter end forsvarsmarkedet.

6.6.2. ISMV-fremmeforanstaltningerne bør der tages højde for betydning af underleverandørsektoren, som i høj grad tegnes af mindre virksomheder og håndværksvirksomheder.

For at tilpasse sig udviklingen på forsvarsmarkedet og aktiviteter med dobbelt formål skal disse virksomheder navnlig løse problemet med materiellets hurtige forældelse og satse på kvalitet, uddannelse og kommunikation.

6.6.3. I denne forbindelse anmoder ØSU Kommissionen om at fokusere på tre områder ud over markedsadgangen:

- investeringsfremme via hurtigt tilgængelige finansieringsordninger, som ikke er begrænset til regionalfondenes målområder;
- styrkelse og tilpasning af den teknologiske uddannelse og lettere overførsel af knowhow;
- lettere adgang til rådgivning fra teknologikonsulenter, hvis ekspertise skal omfatte såvel teknik og kvalitetsrådgivning som finansiering og uddannelse.

6.7. Område V.8. Konkurrencepolitik

Dette spørgsmål må overvejes i relation til »offentlige indkøb«. I betragtning af manglen på udbredt åben/fri konkurrence i Europa for forsvarsprodukter vil konkurrencen på forsvarsmarkedet kun udvikle sig meget langsomt i de kommende år. Konkurrencepolitikken kan blive nødt til at erkende og acceptere, at der findes »europæiske sværvægttere« i visse grupperinger (f.eks. fly, motorer og materiel) som en forudsætning for at kunne konkurrere på verdensmarkedet.

6.8. Område V.9. Eksport

6.8.1. Dobbelt formål. Resultatet af Kommissionens vurdering af de nuværende regler og forordninger med henblik på at forenkle den måde, de fungerer på, uden at indføre ny lovgivning, afventes med stor interesse.

6.8.2. Konventionelle våben. ØSU er klar over, at Kommissionen er parat til at offentliggøre en hvidbog om dette aspekt af politikken vedrørende eksport af

forsvarsmateriel, men har afventet resultatet af det britiske formandskabs initiativ vedrørende en »europæisk adfærdskodeks«. ØSU udtrykker tilfredshed med, at Rådet (den 8.-9. juni 1998) formelt vedtog denne adfærdskodeks om våbeneksport, og håber, at medlemsstaterne vil håndhæve denne meget strengt. ØSU bifalder erklæringen om, at medlemsstaterne vil gøre deres yderste for at få andre våbeneksporterende lande til at respektere kodeksens principper.

6.8.3. Efterhånden som samarbejdet om at udvikle forsvarsmateriel bliver den almindelige praksis, bliver det nødvendigt at løse spørgsmålet om eksport af forsvarsmateriel, der er udviklet på denne måde, til lande uden for EU. Et forslag om, at de bestemmelser, som gælder i hovedleverandørens hjemland, og dermed i det »endelige eksportland«, skal være afgørende, bør overvejes omhyggeligt. Visse medlemsstater fører en strengere eksportkontrol, som adfærdskodeksen ikke må sætte på spil.

6.8.4. I visse tilfælde udøver regeringsmyndigheder i forsyningslandene politisk pres på kundelandene for at opnå større våbeneksportordrer. Undertiden griber statsoverhoveder endda direkte ind.

Rådet og Kommissionen bør erkende, at eksportfremme er en fælles interesse, som derfor kunne have gavn af deres støtte.

6.8.5. ØSU ser frem til at deltage i den videre generelle debat om alle disse spørgsmål.

6.9. Område V.12. Markedsadgang

Princippet om gensidig markedsadgang bør betones stærkere. Det er et nøgleelement i forbindelse med åbningen af processen omkring offentlige indkøb (punkt 6.3) for at undgå ulige konkurrencevilkår, hvorved Europas forsvarsmarked tilbyder tredjelands muligheder, som ikke er tilgængelige for europæiske virksomheder. Gensidighed omfatter i dette tilfælde europæiske virksomheders investeringsmuligheder, afskaffelse af begrænsninger i procentandelen af udenlandsk ejerskab, rent udenlandsk ejerskab eller sikkerhedsrestriktioner.

6.10. Område V.13. Benchmarking

ØSU har tidligere beskæftiget sig med »benchmarking« og afgivet udtalelser med kommentarer. Ikke desto mindre mener ØSU, at Kommissionen i forbindelse med forsvarsindustrien er nødt til at være mere præcis og uddybe sine målsætninger.

6.11. *Område V.14. Udvidelsen*

Udvidelsen kan både åbne muligheder og skabe problemer. Kommissionens handlingsplan bør anerkende, at der udmærket kan være forskellige konsekvenser for det militære og det civile marked, og at de generelle økonomiske faktorer kan spille en vigtig rolle i den politiske beslutningstagning.

Bruxelles, den 2. juli 1998.

6.12. *Euroen*

Kommissionens handlingsplan omtaler ikke euroen (vedtaget i maj 1998). ØSU anbefaler, at Kommissionen foretager en undersøgelse af a) euroens eventuelle indvirkning på de forsvarsrelaterede industriers aktiviteter og b) euroen som et eventuelt internationalt alternativ til den amerikanske dollar.

Tom JENKINS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG 1

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

1. I slutningen af marts 1998 fremlagde de fire partnere i Airbus Industries (Aerospatiale i Frankrig, British Aerospace i Storbritannien, CASA i Spanien og Daimler Benz i Tyskland) deres svar på regeringschefernes erklæring af december 1997 vedrørende omstruktureringen af den europæisk fly- og forsvarselektroniske industri.

1.1. I deres rapport påpeger Airbus Industries-partnerne, at de deler regeringernes strategiske interesse i at opbygge en stærk europæisk fly- og forsvarsindustri. Rapporten afspejler partnernes store principielle enighed om at skabe en enkelt, homogen virksomhed, »European Aerospace and Defence Company« (EADC). Men det anerkendes samtidig, at der ligger meget arbejde forud, især i forbindelse med spørgsmålet om ejerskab. Der er derfor ikke lagt nogen tidsplan, og partnerne vil fortsætte deres undersøgelser.

1.2. Rapporten erkender også, at andre aktører i den europæiske fly- og forsvarsindustri, især i Italien og Sverige, spiller en vigtig rolle i omstrukturingsprocessen.

1.3. Nylige begivenheder understreger, at den europæiske forsvarsindustri forventes at bære hovedansvaret for sin egen omstrukturering. Det står imidlertid klart, at medlemsstaterne spiller en central rolle for udviklingen af et marked for forsvarsmateriel og vurderingen af europæiske forsvarsbehov. De må acceptere ansvaret for dette, eftersom det er begrænset, hvad industrien kan og bør gøre på eget initiativ.

2. Den franske, tyske, britiske, italienske og spanske forsvarsministers erklæring af 20. april 1998, som bekræftede deres vilje til at fremskynde konsolideringen af den europæiske forsvarsindustri og deres ønske om at godkende et aftalememorandum i juni om afskaffelse af visse hindringer for strukturomlægninger i industrien, er endnu et bevis på et voksende ønske hos visse regeringer om at komme videre.

BILAG 2

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Medlemskab i forskellige organisationer, jf. punkt 3.5.1

LAND	EU	NATO	WEU	WEAG
Belgien	Ja	Medlem	Medlem	Deltager
Canada		Ja		
Danmark	Ja	Ja	Observatør	Deltager
Finland	Ja		Observatør	
Frankrig	Ja	Ja (<i>Anmærkning 1</i>)	Medlem	Deltager
Grækenland	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Holland	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Irland	Ja		Observatør	
Island		Ja	Associeret medlem	
Italien	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Luxembourg	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Norge		Ja	Associeret medlem	Deltager
Østrig	Ja		Observatør	
Portugal	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Spanien	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Storbritannien	Ja	Ja	Medlem	Deltager
Sverige	Ja		Observatør	
Tyrkiet		Ja	Associeret medlem	Deltager
Tyskland	Ja	Ja	Medlem	Deltager
USA		Ja		

Anmærkninger: 1. Frankrig har siden 1966 stået uden for NATO's militære struktur, men er i øvrigt fuldgældigt medlem af organisationen.

2. Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn har status som »associerede partnerlande« i WEU.

3. Ovenstående liste, der er helt uofficiel, er udarbejdet som supplement til punkt 3.6.

BILAG 3

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Outline organisation chart to show the inter-relationships between the various organisations mentioned in the opinion of the Economic and Social Committee

(N.B. This diagram is not an official document. It has been prepared by the rapporteur as an aide-memoire)

